

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. IV. De proprietatibus formalis beatitudinis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

nem, ad voluntatem pertineant : ejus tamen consecutio ad intellectum spectat, & fit, ut ita loquar, manu intellectuali.

Ad ultimam probationem distinguo Majorem : ut formaliter est summum bonum, si particula ut reduplicet rationem qua attingitur per consecutionem, concedo Majorem: si reduplicet rationem sub qua attingitur, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Solutio patet ex dictis supra art. 2. §. 2. in solutione secundæ objectionis: ibi enim ostendimus, quod licet beatus per beatitudinem formalem assequatur Deum ut summum bonum & ultimum finem, ratio tamen sub qua illum consequitur, non est ratio boni, sed ratio veri: unde D. Thomas infra qu. 19. art. 3. ad 1. ait quod bonum prius pertinet ad intellectum sub ratione veri, quam ad voluntatem sub ratione boni & appetibilis.

DISPUTATIO IV.

De proprietatibus formalis beatitudinis.

Ad questionem 4. D. Thomæ.

Explicata essentia beatitudinis formalis, consequens est ut ejus proprietates declaremus: illa autem precipue sunt tres: scilicet amor, delectatio, & impeccabilitas: de quibus in hac disputatione differemus.

ARTICULUS PRIMUS.

An beati necessario diligant Deum quantum ad exercitium.

§. I.

Quibusdam premisis, conclusio affirmativa statuitur.

Certum est quod beati perpetuo & non interrupto amore charitatis diligant Deum per totam æternitatem. Ita enim ex pluribus Scripturæ locis colligitur, præsertim ex illo 1. ad Corinth. 13. Charitas nunquam excidit, sive prophetia evacuabitur, sive lingue cessabunt, sive scientia destruetur: id est exercitium gratiarum & miraculorum, prophetia, usus linguarum &c. imò etiam exercitium virtutum fidei & spei cellabit in celo: at nunquam ibi cessabit exercitium actuale charitatis. Deus enim (inquit Augustinus) sine sine videbitur, sine fastidio amabitur.

De civitate lib. ultimo cap. ultimo.

Adde quod Scripturæ passim asserunt beatos æterna, & nunquam interrupta jubilatione laudare Deum, eique benedicere: Apocal. 4. Nocte & die non habent requiem, dicendo, sanctus &c. Et Psal. 83. Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te: At hæc jubiliatio continet excellentissimum exercitium actuale charitatis in Deum; nam illa est congratulatio Deo de infinitis ipsius perfectionibus, & quasi votum & deprecatio ut hæc in æternum illi conveniant, & revera conveniant; unde Apo-

cal. 7. Sancti dicunt: Benedictio & Sipientia, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum. Ergo beati perpetuo & non interrupto amore diligant Deum per totam æternitatem.

Solum ergo difficultas est, an talis amor, non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium sit necessarius, ita ut beati non possint à tali dilectione cessare, vel actum illum interrompere? Scotus enim in 1. dist. 1. qu. 4. 2. ferit illum esse ex sua natura liberum & contingentem; etiam in intrinseca Dei providentia, tolente omnia quæ possent à charitate divertere, habeat quod in æternum sit duraturus. Thomista verò cum S. Doctore 1. p. quest. 82. art. 2. contendunt illum esse ex sua natura necessarium quoad exercitium, quamvis ab extrinseco & de absoluta potentia cessare possit.

Dico igitur: Beatus necessario diligit Deum quoad exercitium, ita ut non sit in ejus libertate vel potestate à tali actu cessare.

Probatur conclusio ratione fundamentalis: Voluntas, cum sit appetitus rationalis, & sequatur ductum ac dictamen rationis, non potest cessare ab aliquo actu, nisi in eo intellectus concipiat aliquam rationem mali, vel in ejus cessatione aliquam rationem majoris boni: Sed nullum horum potest judicare beatus de amore Dei: Ergo non potest ab actu amoris cessare. Major pater, Minor probatur. In patria actus amoris est jucundus & facilis; cum charitas in patria sit veluti in suo centro, utpote conjuncta cum clara Dei visione, & regulata per lumen gloriæ; neque esse potest lassitudo aut defatigatio in ejus exercitio, cum non dependeat ab aliquo organo corporeo; visio enim, ad quam sequitur, non est per conversionem ad phantasmata: denique clara Dei visio non comparatur judicium erroneum, quod beatus judicet esse illi bonum, cessare ab amore Dei; sed beatus semper habet actum contrarium, quo judicat illi esse bonum, continuo adherere Deo per amorem, & ab illo nunquam divelli, ita ut non possit voluntas intellectum ab eo judicio, vel per unum instans divertere: Ergo &c.

Confirmatur: Homo in via necessatur quantum ad specificationem ad volendum bonum ut sic, ab actu vero & apparenti: non verò quantum ad exercitium; quia fragilitas hominis pro hoc statu non patitur illum operari sine intermissione, nec esse in continua consideratione boni: in patria verò per claram Dei visionem continuo representatur infinita bonitas summe diligibilis, & continens omnem rationem boni satiativam appetitus, juxta illud Exodi: Ego ostendam tibi omne bonum: Ergo beatus in patria necessario diligit Deum, non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium, nec potest à tali dilectione cessare.

Confirmatur amplius: Divina voluntas, ex eo quod intellectus divinus videt essentiam suam, determinatur ad amorem sui naturalis & necessarium quoad exercitium: Ergo idem dicendum est de voluntate creata, si clare videt divinam essentiam. Probatur consequentia: quia voluntas divina perfectior est, & liberior omni voluntate creata: Ergo si non obstante hac perfectione & libertate, ab obiecto infinito determinatur & necessatur quoad exercitium; idem à fortiori dicendum est de voluntate creata videns essentiam divinam, cum

dem enim illa sit imperfectior, multò magis infinitas obiecti vili vincet ejus libertatem, & necessitatio traher illam post se.

Dices primò: Ideò voluntatem divinam necessitatio quoad exercitium Dei bonitatem diligere, quia cum sit infinita & actus purus, necessitatio debet esse in actu; voluntas verò creata cum sit finita, & potentialis, non exigit esse semper in actu.

Sed contra: Ex hoc quòd divina voluntas semper debeat esse in actu, solum sequitur esse necessitatem vagè ad amorem alicujus obiecti, non autem colligitur illam ex natura sua esse determinatam & necessitatem ad amorem bonitatis divinae: Ergo talis determinatio & necessitatio ex infinitate bonitatis divinae clarè cognoscitur, & non aliunde.

Dices secundò, voluntatem divinam infinitè diligere propriam bonitatem, & ideò necessitatio illam diligere: quod in voluntate nostra non contingit.

Sed contra primò: Non obstante quòd divinus intellectus seipsum intelligat modò infinitò, intellectus verò creatus Deum intelligat finitò modò: uterq; tamen necessitatur ab infinito obiecto, si debet applicetur, & ex parte nostra ad hunc vires. Ergo pariter, non obstante discrimine assignato, voluntas creata necessitatio inclinatur in infinitum obiectum, si supponantur vires in ipsa, & alias debet per claram visionem obiectum illi applicetur. Deinde in hoc quòd est ab obiecto infinito clarè cognitò necessitari, nulla relucet infinitas: Ergo etiam voluntas nostra modò finitò divinam bonitatem attingat, poterit necessitari ab illa, si clarè & evidenter cognoscatur.

Respondebis tertio, bonitatem divinam esse obiectum primarium, & connaturale, & proprium voluntatis divinae, non verò creatae; & ideò illam necessitare, non verò istam.

Sed contra: Licet bonitas infinita Dei non sit obiectum primarium & connaturale voluntatis nostrae absolute, est tamen obiectum primarium & connaturale illius, ut charitate informata; & alias non minus, imò magis propendit in bonitatem divinam, quam in propriam bonitatem; sicut partes inclinant magis in conservationem capitis & totius, quam in propriam conservationem: Ergo hæc ratio discriminis non valet.

Probat secundò conclusio: Sicut in nostro intellectu invenitur ratio discursiva, respectu conclusionum, & ratio intellectiva sine discursu, respectu principiorum; ita in voluntate nostra reperitur modus agendi naturaliter, & modus agendi liberè: Sed ratio naturæ respectu nullius obiecti potest melius exerceri, quam respectu obiecti infiniti clarè & evidenter cognoscitur enim infinitam bonitatem continere, est motivum ad aequatum illius, & omnem ejus vincit indifferentiam, & implet capacitatem: Ergo sic cognitum diligitur necessitatio.

Dices, illud diligi necessitatio quoad specificationem, non verò quantum ad exercitium.

Sed contra primò: Sicut in voluntate reperitur modus agendi liberè quoad specificationem, & modus agendi necessitatio, etiam quoad specificationem: ita etiam possunt illi convenire libertas exercitii; & necessitas quoad exercitium: Sed hæc respectu nullius obiecti potest melius exerceri, quam respectu boni infiniti, per visionem claram propositi: Ergo illud clarè

visum diligitur necessitatio, non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium.

Secundò, In appetitu brutorum, & in motibus subitis & primò primis, potentia non potest suspendere suum actum, eò quòd operetur naturaliter, & sine indifferentia judicij ad agendum vel non agendum: Sed amor beatificus procedit à voluntate ut operante per modum naturæ, & absque indifferentia judicij ad agendum vel non agendum, ut patet ex supra dictis: Ergo non potest illum actum suspendere, seu ab illo amore cellare.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: D. Thomas qu. 22. de verit. art. 6. sic ait: *inest libertas voluntati in quolibet statu naturæ, respectu cujuslibet obiecti*: Ergo in statu beatitudinis, & respectu obiecti beatifici, voluntas est libera, saltem quantum ad exercitium actus. Unde idem S. Doctor infra qu. 10. art. 2. agens de modo quo voluntas movetur à suo obiecto, dicit quòd *Voluntas movetur dupliciter, uno modo quantum ad exercitium actus, alio modo quantum ad specificationem actus, quæ est ex obiecto*. Et subdit: *Primo modo voluntas à nullo obiecto ex necessitate movetur.*

Respondeo primò, D. Thomam in his locis solum loqui de quolibet statu hominis intra viam, & de obiectis à quibus voluntas hominis viatoris movetur, non autem de statu beatitudinis, & de Deo clarè visò: ut patet ex ratione quam adjungit ultimo loco: *Potest enim aliquis de quocumque obiecto non cogitare*. Quæ ratio solum verificari potest pro hac vita, & de obiectis à quibus voluntas hominis viatoris movetur: non verò de Deo clarè visò, à quo beatus non potest cogitationem suam avertere; cum visio beatificata sit invariabilis, & careat omni alternatione & mutatione.

Respondeo secundò: dato quòd D. Thomas loquatur de omni obiecto universaliter, etiam de Deo clarè visò solum intendit quòd voluntas à nullo obiecto, sub formalitate obiecti seu quantum est ex vi obiecti, movetur necessitatio quoad exercitium. Nam ut rectè ibidem observat Cajetanus, hoc interest discrimen inter necessitatem quoad specificationem, & necessitatem quoad exercitium, quòd prima est circa obiectum, & ex obiecto provenit; secunda vero, est voluntati circa obiectum conveniat, non tamen provenit ex illo, sed ex propria voluntatis naturæ: quæ quia libera & naturalis est, aliquando ut libera, aliquando ut naturalis operatur: primum ei convenit circa obiectum cum indifferentia propositum; secundum vero circa obiectum propositum sine indifferentia judicij. Hujus autem ratio est: quia obiectum non movet voluntatem quoad exercitium, sed solum quoad specificationem; & ideò necessitas quoad specificationem provenit ab obiecto, necessitas vero quoad exercitium, à principio effectivo, scilicet à voluntate ut per modum naturæ operante.

Obijcies secundò: Charitas viæ, & charitas patriæ sunt ejusdem speciei & intentionis, imò interdum charitas viæ intensior est amore patriæ; nam amor Beatissimæ Virginis, dum adhuc erat in viæ, amorem omnium Beatorum superavit: Sed amor viæ non est necessitatio quantum

quantum ad exercitium: Ergo nec amor patriæ.

15 Respondeo primò, hoc argumentum nimis probare: probat enim amorem patriæ non esse necessarium, etiam quoad specificationem: cum charitas via, quæ est ejusdem speciei, non determinet aut necessitet voluntatem, quoad specificationem actûs, alioquin redderet illam impeccabilem.

16 Respondeo secundò, concessâ Majori & Minori, negando Consequentiam: necessitas enim charitatis in patria non oritur ex ejus specie, neque ex ipsius intensione, sed ex eo quod regulatur per lumen gloriæ, & visionem beatam, quæ Deum ut summum bonum necessariò diligendum proponunt.

17 Dices: Per fidem Deus proponitur voluntati viatoris, ut summum & infinitum bonum, & tamen amor per illam regulatus est liber: Ergo quamvis in patria per lumen gloriæ, & claram visionem proponatur ut summum & infinitum bonum, amor tamen per illam regulatus erit liber.

18 Confirmatur: Diversitas approximationis & applicationis passî ad agens, non inducit necessitatem, sed solum intensiorem actionis, ut patet in diversa approximatione calefactibilis ad calefactivum: Sed clara Dei visio non representat diversam bonitatem, sed solum eandem melius applicat, & magis conjungit voluntati, quam fides & cognitio obscura: Ergo non inducit necessitatem amoris, sed solum majorem intensiorem illius.

19 Ad objectionem respondeo primò, concessâ Antecedente, negando Consequentiam: nam etsi utrumque lumen Deum ut summum bonum representet, unum tamen illum representat clarè, & ut est in se; alterum verò obscurè, & per alienas species tale bonum proponit: unde sicut intellectus à vero, primo non autem secundo modo proposito, convincitur, ita & voluntas solum à summo bono clarè cognito necessitatur.

20 Respondeo secundò, quod perseverante judicio, quò in via judicamus Deum esse summè diligendum, & non stante aliò contrariò, voluntas necessariò diligit: talis tamen dilectio est absolutè libera, quia tale judicium subjacet potestati nostræ, tum ratione obscuritatis fidei, quæ non plenè convincit & captivat intellectum; tum ratione fatigationis, quæ interdum fastidium causat in nobis; tum etiam ratione impedimenti quod præstat prædictus amor; impedit enim ne homo ad alia objecta, vel ad alios actus se applicet, in quibus potest majorem rationem boni apprehendere: nihil autem horum in clara Dei visione potest contingere; & ideo amor per illam regulatus omnino necessarius est.

21 Ad confirmationem respondeo primò, veram esse Majorem, quando in agente solum invenitur unus modus operandi, tectus verò quando multiplex reperitur; tunc enim ex diversa approximatione & applicatione objecti potest nasci necessitas: in voluntate autem duplex modus agendi invenitur, naturæ scilicet & libertatis, ut supra vidimus.

22 Respondeo secundò, datâ Majori, negando Minorem: nam visio clara non solum approximatur idem objectum, sed ob sui claritatem & evidentiam adeò intellectum convincit, ut nec in illo aliquam rationem mali, nec in ejus amore aliquam rationem fastidii invenire possit: per

A fidem autem non ita convincitur; & ideo eisdem objectum ab utroque lumine proponitur, tamen veluti sub diversa ratione.

Objicies tertio: Habitibus utimur cum volumus: Ergo etiam Beati utuntur habitu charitatis, & ejus actum exercent, quando volunt, & per consequens non diligunt necessariò Deum quoad exercitium.

Respondeo concessò Antecedente, negando Consequentiam: licet enim voluntas affecta & elevata habitu charitatis, utatur habitu illo cum vult, quando regulatur judicio indifferenti, quod est principium & origo libertatis: non tamen utitur illo cum vult, sed necessariò rapitur in actum ejus, quando habitus ipse & voluntas subjiciuntur dictamini necessario, & judicio non indifferenti, ut contingit in patria.

Dices: Beati possunt in carentia seu cessatione amoris beatifici aliquam rationem boni apprehendere, nempe exercitium libertatis: Ergo talis amor non regulatur dictamine necessario.

Respondeo negando Antecedens: libertas enim exerceri non potest circa bonum universale & infinitum clarè cognitum, ut à beatis cognoscitur, sed solum circa creaturas & bona particularia & limitata, quæ cum illo necessariam connexionem non habent: Sicut intellectus facultatem discurrendi & ratioinandi circa prima principia exercere non potest, sed solum circa conclusiones quæ in illis virtualiter continentur.

ARTICULUS II.

Aqua virtute procedat gaudium seu delectatio, quæ Beati de Deo clarè viso, ut bono sibi proprio delectantur?

Duplex in Beatis reperitur delectatio: supernaturalis: una quæ provenit ab amore amicitie, quæ gaudet de bono divino in se considerato; de quo gaudio intelligitur illud Apocal. 19. *Quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens, gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei*: alia quæ oritur ex amore concupiscentie, & quæ gaudet de Deo, & bonis ipsius ut participatis, & ad ipsorum felicitatem condicentibus: de quo gaudio loquitur Propheta Psal. 55. *cum ait: Adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo; delectationes in dextera tua usque in finem*. Prima elicitor à charitate, tanquam actus secundarius ejus: quia ut docet D. Thomas 2.2. quæst. 28. per totam, gaudere de bono amici, est actus & fructus amicitie & charitatis. Unde solum difficultas est de secunda, quæ cum ad amorem concupiscentie pertineat, non videtur posse à charitate, quæ est amor amicitie, procedere. Quare Suarez hic disp. 9. sectione 3. num. 12. & 3. p. quæst. 7. art. 4. docet eam elici ab habitu spei, quem dicit remanere in patria, & fuisse in Christo; quamvis ab instanti conceptionis fuerit beatus & comprehensor, viderique divinam essentiam.

§. II.

Vera sententia statuitur.

Dico tamen: Delectatio quæ Beati de Deo, ut bono sibi proprio eos beatificante, delectantur, quæ ad amorem concupiscentie pertinet.

nat, non à virtute spei, sed ab habitu charitatis A elicitur.

Probatur prima pars, destruendo fundamen-
tum Suaris: Spes non remanet in patria: Ergo
realis delectatio in Beatis non elicitur à virtute
spei. Consequencia patet, Antecedens probatur
primò authoritate & ratione D. Thomæ infra
quæst. 67. art. 4. ubi inquit, *Vtrum spes maneat
post mortem in statu gloria?* Et respondet non ma-
nere, idque probat in hunc modum. Motus ces-
sat obento termino: Sed spes se habet per mo-
dum motus tendentis ad beatitudinem & cla-
ram Dei visionem: Ergo illà obtentà perit.
Quam rationem etiam influat Apostolus ad
Romanos 8. dum ait: *spes que videtur non est spes:
nam quod videt quis quid sperat?*

Secundò probatur idem Antecedens alià ra-
tione, quam adducit idem S. Doctor 2. 2. quæst.
1. art. 2. Subtrahit eò quod dat speciem, solvit
speciem: Sed in patria non subsistit id quod
dat speciem virtuti spei, actus scilicet sperandi
æternam beatitudinem, ut divinò auxiliò ob-
tinendam; cum in patria habeatur ipsa beatitu-
do. Ergo in patria non remanet spes. Eadem ra-
tione probat 3. p. quæst. 7. art. 4. spem non fuisse
in Christo, qui fuit ab instanti conceptionis
beatus.

Respondet Suarez, virtutem spei in via qua-
tuor actus habere, scilicet amorem concupi-
scentiæ, quò Deum ut bonum sibi proprium di-
ligit, desiderium quò eòdem modò Deum sibi
exoptat, expectationem æternæ beatitudinis ut
divinò auxiliò obtinenda, & denique delecta-
tionem de tali bono: ex quibus actibus, inquit,
secundus & tertius, scilicet desiderium & ex-
pectatio, cum sint de bono non habito, re-
pugnant statui beatitudinis, & non manent in
patria, bonò jam obtentò; bene tamen ali duo,
nempe amor concupiscentiæ, & delectatio, cum
illi non repugnent statui beatitudinis: unde ad
illos eliciendos debet habitus spei remanere in
patria.

Sed contra: Licet habitus spei illos actus or-
dine quodam eliciat, non tamen specificatur ab
omnibus; sed tantum ab uno primario & prin-
cipaliori, scilicet ab actu sperandi; sicut genera-
tio, licet producat essentiam & passiones, tamen
solum specificatur ab essentia, secundariò verò
respicit passiones medià essentià: Sed actus spe-
randi destruitur obtentà beatitudine, ut fate-
tur Suarez: Ergo illà obtentà tollitur speci-
ficativum habitus spei, & consequenter ipse ha-
bitus.

Respondet Suarez, habitum spei non respi-
cere primariò & essentialiter actum sperandi,
sed actum amoris concupiscentiæ, quò quis
Deum ut bonum sibi proprium diligit.

Sed hæc solutio apertè continet doctrinam
falsam, & à communi Theologorum sensu pec-
catis alienam; Virtus enim denominatur à prin-
cipaliori actu quem elicit: Atqui secunda virtus
Theologica, ab omnibus spes appellatur: Ergo
præcipuus ejus actus est actus sperandi, non ve-
rò amor concupiscentiæ, quò quis Deum ut bo-
num sibi proprium diligit.

Addo quòd spes, qua est virtus, respondet
spei, qua est passio: Sed actus principalis spei,
qua est passio, non est, bonum sibi proprium &
conveniens concupiscere, sed bonum arduum
possibile sperare: unde non est in appetitu con-
cupiscibili, sed in irascibili. Ergo pariter præ-

cipuus actus virtutis spei non est amor concu-
piscentiæ, quò quis Deum ut bonum sibi pro-
prium diligit, sed actus sperandi, quò expecta-
tur futura beatitudo.

Secunda pars conclusionis sequitur ex præ-
cedenti: Cum enim delectatio de Deo viso in
patria sit supernaturalis, utpote respiciens obje-
ctum supernaturale, non potest procedere à
sola voluntate, sine concursu alicujus habitus
supernaturalis, & alicujus virtutis Theologi-
cæ; unde cum non possit elici à fide, vel à spe,
quæ non remanent in patria, consequens est ut
eliciatur à charitate.

Neque valet si dicas, illam posse procedere
à voluntate, solò Dei auxiliò mota & elevata,
absque ullo habitu supernaturali. Nam licet in
aliquo casu id contingat, regulariter tamen, &
juxta suam Dei dispositionem, per habitum,
& non solum per auxilia elevantur potentia ad
actus supernaturales; & sic debet assignari ali-
quis habitus concurrens ad delectationem,
quam Beati de Deo clarè viso percipiunt.

Deinde eadem pars hæc ratione suaderi po-
test. Ab eodem habitu elicitur delectatio, à quo
oritur amor, qui est causa illius: Sed amor con-
cupiscentiæ, quò Beati Deum ut bonum sibi
proprium diligunt, procedit à virtute charita-
tis: Ergo & delectatio quæ ad illum consequi-
tur. Major est certa: tum quia, ut ait D. Tho-
mas 2. 2. quæst. 28. art. 4. idem est habitus qui incli-
nat ad diligendum, & ad desiderandum bonum
dilectum, & ad gaudendum de eo: tum etiam
quia, ut docet idem S. Doctor in hac part. quæst.
60. art. 4. actus qui non habent specialem diffi-
cultatem, non exigunt specialem habitum, sed
procedunt ab eodem habitu à quo oritur actus
ille cum quo habent majorem connexionem:
Atqui delectatio non habet specialem difficul-
tatem, & habet maximam connexionem cum
amore ad quem sequitur: Ergo ab eodem habitu
elicitur, à quo oritur amor. Minor verò suade-
tur ex eodem D. Thoma 2. 2. quæst. 25. art. 4. ubi
docet quòd per charitatem non solum Deum &
proximum, sed etiam nosmetipsos diligimus:
Ergo amor concupiscentiæ, quò Beati Deum ut
bonum sibi proprium diligunt, est à virtute
charitatis. Addo quòd, si aliquis Beatus nollet
sibi beatitudinem, peccaret peccatò odii erga
seipsum: Ergo ex opposito vult sibi beatitudi-
nem ex charitate.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obicies primò: Amor concupiscentiæ bea-
titudinis futuræ, & gaudium subsecutum
ad illum, non pertinent ad charitatem, sed ad
spem, juxta illud Apostoli ad Roman. 12. *Spe
gaudentes*: Ergo etiam in patria amor concupi-
scentiæ, quò Beati Deum ut bonum sibi pro-
prium diligunt, & delectatio quæ ad illum se-
quitur, à virtute spei, non verò ab habitu chari-
tatis eliciuntur.

Respondet concessò Antecedente, negando
Consequentiam: quia amor concupiscentiæ,
quò in via appetimus beatitudinem, & de ea
delectamur, illam respicit sub ratione boni
ardui futuri, quod est objectum formale spei; in
patria verò amor quò Beati diligunt beatitudi-
nem, & delectantur de ea, respicit illam ut bo-
nam præsens & jam obtentum; unde non po-
test

test eliciã spe, quæ est de bono arduo & futuro, & quæ proinde in Beatis non manet, sed solum à charitate, ad quam tanquam ad proximiorum virtutem reducitur, & quæ sola ex virtutibus Theologicis remanet in patria.

35 Dices: Actus oppositi non possunt procedere ab eodem habitu: Sed amor amicitia & concupiscentia (idem dicendum de delectatione ad utrumque amorem consequente) inter se opponuntur; nam amor amicitia respicit bonum amici, amor verò concupiscentia respicit bonum proprium: Ergo in Beatis non possunt procedere à virtute charitatis.

36 Respondeo concessã Majori, negando Minoram: Amor enim concupiscentia non semper opponitur charitati, sed interdum illi subordinatur, & se habet ut actus ejus secundarius: nam ut supra ex D. Thoma vidimus, per charitatem non solum Deum & proximum, sed etiam nosmetipsos diligimus. Neque obstat, quòd amor amicitia respiciat bonum amici, amor verò concupiscentia bonum proprium: quia bonum proprium non semper opponitur bono amici, sed interdum illi subordinatur, & cum eo connectitur, ut contingit in Beatis; illorum enim beatitudo, & delectatio quam ex ea percipiunt, non opponuntur Deo & bono ipsius, sed illi subordinantur, & ab eo procedunt, cum sint ipsius participatio: unde amor concupiscentia, quòd Beati propriam beatitudinem diligunt; subindeque gaudium quod ex tali amore sequitur, à virtute charitatis, ut ejus actus secundarii procedunt.

37 Objicies secundò: Si actus delectationis in patria non eliciatur à virtute spei, maxime quia talis virtus non manet in patria: Sed falsum est quòd spes non remaneat in patria: Ergo actus delectationis in patria, à virtute spei eliciuntur. Major patet, Minor probatur. In Beatis remanet donum timoris, juxta illud Job. 26. *Columna celi contremiscant, & pavent ad nutum ejus: quod de Beatis Angelis explicat D. Gregorius: unde etiam D. Thomas 3. p. qu. 7. art. 6. ponit tale donum in Christo, quamvis ab instanti conceptione beatus fuerit, juxta illud Isaiæ 11. Replebit eum spiritus timoris Domini: Ergo etiam spes fuit in Christo, & remanet in Beatis. Probatur Consequentia: nam sicut bonum arduum possibile obtineri, est objectum formale spei, ita malum arduum possibile evitari, est objectum formale timoris: Ergo si hoc non obstat in Christo & in Beatis reperitur donum timoris, etiam virtus spei poterit remanere in patria.*

38 Respondeo concessã Majori, negando Minorem. Ad ejus probationem, concessã Antecedente, nego Consequentiam. Ad probationem illius, distinguo Antecedens, Malum arduum possibile evitari est objectum formale timoris, ut est passio; concedo Antecedens, ut est donum Spiritus sancti, nego Antecedens: objectum enim timoris, ut est donum, est divina majestas, & excellentia, ut potens infligere aliquod malum, vel privare aliquò bono; unde quamvis in Beatis non sit timor qui est passio, bene tamen timor qui est donum Spiritus sancti. Verum in illis non propterea remanet spes, prout est virtus Theologica: quia in patria, obtentã beatitudine, perit objectum formale illius, ut supra ostendimus. Solutio est D. Thomæ 3. p. qu. 7. art. 1. ubi docet in Christo fuisse donum timoris, & sibi primò obijci: *Resur*

quòd in Christo non fuerit donum timoris: spes enim videtur potior quam timor; nam spei objectum est bonum, timoris vero malum: Sed in Christo non fuit virtus spei, ut supra dictum est; Ergo etiam non fuit in eo donum timoris. Cui argumento sic respondet: Ad primum dicendum quòd habitus virtutum & donorum proprie & per se respiciunt bonum, malum autem ex consequenti.... & idè de ratione dicitur timoris non est illud malum quod respicit timor, sed eminentia illius boni, scilicet divini, cuius potestate aliquod malum infligi potest. Sed spes secundum quod virtus est, respicit non solum autorem boni, sed etiam ipsum bonum, in quantum est non habitus; & idè in Christo, qui jam habebat perfectum beatitudinis bonum, non attribuitur virtus spei, sed donum timoris. Idem cum proportione dicendum est de Beatis.

ARTICULUS III.

Quodnam sit objectum proximum & immediatum delectationis seu fruitionis beatificæ?

§. I.

Quibusdam premisis status difficultatis proponitur.

Notandum primò, quòd omnis inclinatio, quæ bonum aliquod insequitur, possessione illius quietatur; & quòd ex illa possessione resultat terminus quidam, qui in omnibus dicit cessationem motus, in singulis verò ex diversitate inclinationis diversam addit perfectionem, & diversum fortitur nomen. Quando lapis possidet centrum, resultat terminus, quies scilicet, quæ præcisè dicit cessationem motus: quando bruta possident bonum apprehensum, resultat delectatio: quando creatura intellectualis possidet suum bonum intellectualem, resultat terminus, qui dicitur gaudium; & hoc quidem perfectius quiete & delectatione, sicut ipsa inclinatio rationalis perfectior est intensiva; si verò sit possessio ultimi finis, dicitur fructio. Queritur ergo quodnam sit objectum proximum & immediatum illius delectationis, quæ ex visione beatificæ & consecutione ultimi finis oritur, & quæ à Theologis fructio beatificæ appellatur: Pro resolutione

Notandum secundò, triplicem posse distinguì in Beatis fruitionem & delectationem: primam quæ delectatur de bono divino, quatenus bonum Dei est: secundam, quæ delectatur de Deo, ut præsentem & habito per visionem: tertiam, quæ delectatur de actu visionis beatificæ quam eliciunt. Prima ad amorem amicitia spectat, dux verò posteriores ad amorem concupiscentia. Si ergo loquamur de prima, certum est illam habere pro objecto proximo & immediato ipsum Deum, & visionem solum esse conditionem necessariò requiritam, ut de Deo & bono divino Beati delectentur: habet enim solum rationem cognitionis, cognitio autem solum est conditio objecti voluntatis, ut docetur in Philosophia. Solum ergo difficultas procedit de secunda & tertia delectatione, quæ ad amorem concupiscentia pertinent.

§. II.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Dico primò, objectum proximum & immediatum illius delectationis, quâ Beati delectantur de Deo ut præfente, & habito per visionem, esse ipsum Deum; visionem verò esse objectum secundarium, & non solum conditionem illius. Est contra Durandum, asserentem talem delectationem non habere pro objecto proximo & immediato Deum, sed ejus visionem; & contra plures ex Modernis, qui docent ex Deo & visione componi unum objectum totale & immediatum hujusmodi delectationis, quod est Deus visus.

Probatur prima pars ratione fundamentali. Idem est objectum fruitionis & delectationis patriæ, & spei quam habemus in via, licet diversimode; id enim quod in via futurum speratur, delectat in patria ut præfens: Sed objectum primum & immediatum spei, est Deus ut bonum nostrum, non autem visio beatifica: Ergo & delectationis vel fruitionis patriæ. Major patet. Minor probatur primò ex D. Thoma 2. 2. qu. 17. art. 5. ubi ait: *Spei, inquantum est virtus, principale objectum est Deus.* Secundo probatur ratione: Virtus Theologica debet habere Deum pro objecto immediato; aliàs religio & timor Dei essent virtutes Theologicae, si sufficeret respicere Deum mediare: Sed spes est virtus Theologica: Ergo habet Deum pro objecto immediato, non autem visionem beatificam. Quod verò utrumque immediatè non respiciat, eadem ratione convincitur, contra Authores secundæ sententiæ. Virtus enim Theologica habet pro objecto proximo & immediato aliquid purè increatum, non verò aliquid mixtum ex creato & increato: Sed visio beatifica est aliquid creatum: Ergo spes (subindeque fruitio & delectatio illi correspondens in patria) utrumque, Deum scilicet & visionem, pro objecto primario & immediato habere nequit, sed solum Deum, ut habet rationem primi veri & summi boni, quò Beatus fruitur per visionem beatam. Unde Augustinus 10. confess. cap. 23. dicit: *Beata quippe vita est gaudium de veritate, hoc est enim gaudium de te qui veritas es.*

Probatur secundo eadem pars: Illud est objectum immediatum delectationis patriæ, quod est objectum primum & immediatum visionis beatificæ: Sed solus Deus, & non visio, est objectum primum & immediatum visionis beatificæ: Ergo solus Deus, & non visio est objectum immediatum delectationis patriæ. Major patet: objectum enim actûs voluntatis est illud bonum, quod proponitur per illam cognitionem, ad quam sequitur talis actûs voluntatis: Sed nulla est alia cognitio intellectûs, ad quam sequitur delectatio beatifica, quam visio: Ergo illud est objectum immediatum delectationis patriæ, quod est objectum primum & immediatum visionis beatificæ. Minor etiam est evidens: quia visio directè proponit tantum Deum ut summum bonum, & summè delectabilem, non verò seipsam, nisi indirectè, secundariò, & per reflexionem, quatenus est eminenti quodam modo cognitio simul directâ & reflexa: unde licet ipsa visio sit objectum veluti secundarium & mediatum illius delectationis, quâ Beati delectantur de Deo ut præfente & habito per vi-

Tom. III.

A sionem, non tamen objectum proximum & immediatum.

Ex hoc probata manet secunda pars conclusionis, quæ asserit visionem non esse puram conditionem, sed etiam objectum secundarium talis delectationis & fruitionis, ut expresse docet Capreolus in 1. dist. 1. qu. 1. art. 1. conclus. 5. ubi ait: *Fruitio beatifica non solum transit objectivè super Deum, imò super visionem quâ videtur Deus, & eadem fruitione fruimur utroque.* Et ad 1. contra 3. dicit, quòd *super utrumque cadit fruitio, sed principalitè & primariò supra Deum, consequenter supra visionem beatificam.*

B Confirmatur: Idem est objectum spei & fruitionis, ut supra dicebamus: Sed spes est de utroque, de Deo quidem, seu de beatitudine objectiva, primò & principalitè; de visione autem & beatitudine formali, minùs principalitè & secundariò: Ergo & fruitio. Unde inter fruitionem & delectationem, quâ Beati delectantur de bono divino, quatenus bonum Dei est, & quæ pertinet ad amorem amicitie, & illam quâ delectantur de Deo ut præfente & habito per visionem, quæ ad amorem concupiscentie spectat, hoc reperitur discrimen, quòd in prima visio est solum conditio necessariò requisita, in altera vero non habet solum rationem conditionis, sed etiam objecti secundarii: quia in prima delectatione visio habet solum rationem cognitionis; cognitio autem solum est conditio objecti voluntatis: respectu vero secundæ non solum habet rationem cognitionis, sed etiam adaptionis; adeptio autem ultimi finis, est objectum secundarium spei in via, & delectationis beatificæ in patria.

Dico secundo: Delectatio quâ Beati delectantur de actu visionis beatificæ quam eliciunt, quæ etiam ad amorem concupiscentie pertinet, pro objecto immediato habet ipsam visionem, Deum vero pro objecto mediato & quasi connotato per immediatum.

Hæc conclusio est omnino evidens: Sicut enim qui delectatur de actu scientie quem elicit, talem actum pro objecto immediato suæ delectationis habet, & id circa quod talis actus versatur, pro objecto mediato: ita similiter, cum Beati de actu visionis beatificæ, quam eliciunt, delectantur, ipsa visio est objectum immediatum talis delectationis; Deus autem qui per visionem attingitur, objectum mediatum & quasi connotatum per illam: & contra vero quando delectantur de Deo ut præfente & habito per visionem, objectum immediatum talis delectationis est Deus, & visio objectum tantum secundarium & mediatum, ut diximus in præcedenti conclusione. Unde D. Thomas in 4. dist. 49. qu. 3. art. 1. quæstiunc. 1. sic habet: *visio est delectabilis dupliciter, uno modo ex parte objecti visionis, inquantum id quod videtur delectabile est: alio modo ex parte visionis, inquantum ipsum videre delectabile est; delectamur enim cognoscendo mala, quævis ipsa mala non delectent: quia ergo visio beatifica est perfectissima, utroque modo delectabilis est.* Ergo non solum Deus, sed etiam ipsa visio, potest esse immediatum objectum delectationis Beatorum, illius saltem quâ gaudent de actu visionis beatificæ quem eliciunt.

I

§. III.

47 **C**ontra primam partem primæ conclusionis Objicit primo Durandus : Illud solum est proximum & immediatum objectum delectationis pertinentis ad amorem concupiscentiæ, quod est bonum proprium illius qui delectatur: At Deus secundum se non est bonum proprium Beati, sed solum ratione visionis beatificæ, per quam ab illo possidetur: Ergo secundum se & per se primo non est objectum talis delectationis, sed tantum secundario, & ratione visionis. Major est evidens: delectationes enim sequuntur naturam amoris ad quem pertinent: Sed amor concupiscentiæ solum circa bonum proprium concupiscentis versatur: Ergo & delectatio quæ ad illum pertinet. Minor enim videtur certa: quia bonum extrinsecum non potest esse proprium, nisi mediante aliquâ operatione quâ conjungitur: Sed Deus est bonum extrinsecum Beatis, & illis conjungitur mediante visione: Ergo non est bonum proprium Beati, nisi ratione visionis.

48 **C**onfirmatur: In delectationibus corporeis & sensibilibus, objectum immediatum non est res ipsa quâ fruitor appetitus, sed ejus possessio & alicutio; appetitus enim non delectatur de cibo & potum se, sed de eo ut actu manducatur & bibitur; & avarus non de ipso auro, sed de possessione ejus gaudet: Ergo similiter objectum immediatum delectationis beatificæ, ad amorem concupiscentiæ pertinentis, non est Deus ipse, sed ejus possessio & consecutio, quæ est ipsa visio beatificæ.

49 **A**d objectionem, concessâ Majori, distinguo Minorem: Deus non est bonum proprium Beati, nisi ratione visionis beatificæ, tanquam conditionis illum applicantis intellectui Beati, concedo Minorem: tanquam rationis formalis, nego Minorem. Ad cujus probationem similiter distinguo Majorem: bonum extrinsecum non potest esse proprium nisi mediante aliquâ operatione quâ conjungatur, tanquam conditione applicante, concedo Majorem: tanquam ratione formalis, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur: Quando dicitur quod ignis non calefacit, nisi ut approximatus ligno; & finis non movet voluntatem, nisi ut apprehensus, hoc verum est, si particula, *ut*, denotet conditionem necessario requisitam in igne ad comburendum, & in fine ad finalizandum; secus vero si exprimat rationem formalem: quia ratio formalis calefaciendi, & finalizandi, non est approximatio, aut apprehensio, sed calor, & bonitas, quæ per approximationem & apprehensionem applicantur & conjunguntur passo & appetitui. Ita similiter, cum dicitur quod Deus non est bonum Beati, nisi ratione visionis beatificæ, hoc verum est, si *ratione* denotet conditionem seu causam applicantem, non tamen si declaret rationem & causam formalem: nam Deus est bonum Beati ratione suæ infinitæ bonitatis & perfectionis, per quam est summè conveniens creaturæ rationali; licet debeat illi applicari & conjungi per visionem beatam, quæ est ejus adeptio & consecutio. Unde ad confirmationem, verum est Antecedens: cum enim quis bibit vinum ad ejus suavitatem degustandam,

A objectum immediatum hujusmodi delectationis est vinum secundum suam bonitatem & suavitatem intrinsecam, ratione cujus est conveniens appetitui, licet degustatio seu potatio requiratur tanquam medium, & tanquam actio quâ conjunctio fiat cum objecto. Avarus etiam non delectatur immediatè de possessione auri, sed de auro possessio; ita ut avarum sit objectum quod & immediatum suæ delectationis, possessio verò solum conditio, per quam ei univocè applicatur, vel objectum tantum secundarium talis delectationis.

B Objicies secundò: Idem est objectum desiderii, seu spei in via, & delectationis in patria: Atqui desiderium, seu spes in via, non habet pro objecto immediato Deum, sed visionem Dei: Ergo nec delectatio. Major patet ex supradictis, Minor verò probatur. Desiderium & spes formaliter respiciunt bonum futurum acquirendum: Atqui Deus secundum se non est futurus, sed solum Dei visio: Ergo Deus non est objectum immediatum desiderii & spei in via, sed solum visio Dei.

C Respondeo concessâ Majori, negando Minorem: si enim spes habet pro objecto immediato & primario Dei visionem, non verò ipsum Deum, non esset virtus Theologica; cum de ratione virtutis Theologicæ sit immediatè respicere aliquid increatum, & ab illo specificari; ut patet in fide & charitate, quæ immediatè Deum sub ratione primi veri & summi boni respiciunt. Unde ad probationem Minoris, distinguo Majorem: objectum spei est bonum futurum, ita ut futuritio sit ratio formalis objecti, aut ad illam pertineat, nego Majorem: ita ut sit conditio, concedo Majorem, & Minorem, & nego Consequentiam. Sicut enim esse non visum non attingitur à fide primò & per se; quia non est ratio formalis, sed tantum conditio vel modus intrinsecus in objecto fidei, quod est veritas prima revelans: ita etiam ratio futuritio, vel non habiti, non attingitur à spe per se primò, sed tantum secundario; quia non est ratio formalis specificativa illius, sed tantum conditio ad illam necessariò requisita, aut modus intrinsecus objecti illius. Idem cum proportionè, de delectatione beatifica dicendum est: illa enim est primò & immediatè de Deo, & infinità ejus bonitate & suavitate, secundariò verò & mediatè de ejus præsentia & visione, quæ est tantum conditio ad illam requisita, vel ad summum objectum illius secundarium, ut in secunda parte conclusionis dictum est.

D Dices: Id per quod spes differt à gaudio & fruitione, est objectum ipsius, & non solum conditio: Sed spes per hoc solum differt à gaudio, quòd gaudium seu fructio est de bono præsentis & possessio, spes verò de bono futuro & nondum obtento: Ergo futuritio pertinet ad objectum spei, non solum ut conditio, sed etiam ut ratio formalis illius.

E Respondeo distinguendo Majorem: per quod differt formaliter, concedo Majorem: solum applicativè, nego Majorem: futuritio autem & præsentia non sunt diversæ rationes formales in actibus voluntatis, sed diversæ conditiones applicantes diversimodum appetibilitatis & bonitatis; nam futuritio applicat bonum nondum habitum & possessum; præsentia verò bonum habitum & possessum.

Objicies tertio: Idem est objectum delectationis

Conclusio affirmativa statuitur.

tionis in Beatis, & tristitia in damnatis: Atqui A
 objectum immediatum tristitiæ, quam habent
 damnati, non est Deus secundum se, sed caren-
 tia diuinæ visionis: Ergo objectum immediatum
 delectationis Beatorum non est Deus, sed visio
 beatifica.

Huic argumento respondet Cajetanus 2. 2.
 qu. 17. art. 5. negando paritatem: duplicem au-
 tem assignat rationem discriminis. Prima est,
 quia Beati habent appetitum rectè dispositum;
 & ideo primò & principaliter gaudent de eo de
 quo magis est gaudendum: primò enim gaudent
 de bono diuino in se, secundò de bono diuino,
 quatenus est ipsorum bonum, & tertio de ipsa
 visione: At verò damnati, quia habent volunta-
 tem deordinatam, nõ tristantur de eo quod op-
 ponitur bono diuino in se, cuiusmodi est ma-
 lum culpæ, neque similiter de Deo non viso, sed
 tantum de carentia visionis. Secunda disparitas
 est, quia Deus secundum se est objectum ma-
 xime conueniens creaturæ rationali; unde se-
 cundum se habet quòd possit esse objectum de-
 lectationis Beatorum: At non habet secun-
 dum se aliquid disconueniens, sed tantum qua-
 renus infert aliquod malum penæ; & ideo sub
 hac tantum ratione est objectum tristitiæ in
 damnatis.

Objicies quartò: D. Thomas infra quæst. 1. 1.
 art. 3. ad 3. dicit quòd finis sumptus pro te quæ
 est finis, & pro adeptio rei, non sunt duo fi-
 nes, sed unus finis; ex quo refert eadem fruitione
 nos frui Deo, & visione illius: Ergo delectatio
 seu fruitio beatifica est de utraque immediatè.

Respondeo concessò Antecedente, negando
 Consequentiam: licet enim verum sit eadem
 fruitione nos frui Deo, & beatitudine formali,
 quæ est adeptio Dei, non tamen eodem modò;
 sed Deo fruimur primò & principaliter visione
 verò, quæ est adeptio ejus, secundario & per
 reflexionem, ut in secunda parte conclusionis
 declarauimus. Neque hinc sequitur esse duos
 fines, Deum & ejus adeptionem: nam ut est
 duo fines ultimi, opus esset ut tam Deus, quam
 ejus adeptio, haberent dignitatem ultimæ di-
 ligibilem propter se; hoc enim est de ratione
 ultimi finis: quod hic non contingit, cum solus
 Deus talem bonitatem habeat; adeptio verò
 ejus solum sit id quò Deus talem bonitatem ha-
 bens nobis conjungitur.

ARTICULUS IV.

*Utrum Beati sint impeccabiles ab
 intrinseco?*

Negant Scotus & Nominales in 1. dist. 1.
 qu. 4. asserentes Beatos esse impeccabiles
 solum ab extrinseco, & ex diuina providentia,
 impediende ne in peccatum labantur, eosque
 ad Dei amorem continuo determinante & ap-
 plicante. Quam sententiam probabilem repu-
 tat Salas hic tract. 2. disp. 7. sect. 8. licet opposi-
 tum iudicet probabilius, loquendo de vitio
 quò beatificamur de facto, secus de alia possi-
 bili, quæ tam tenuis, inquit, esse potest, ut non
 confirmet ab intrinseco in bona voluntate. Op-
 positum docent alii Theologi, maxime Tho-
 mæ: unde fit

Tom. III.

Dico breviter, Beatos esse impeccabiles ab
 intrinseco.

Probatur conclusio multipliciter: Primo, 38
 quia Beatitudo petit ab intrinseco omne bonum
 afferre, & omne malum auferre: Sed impecca-
 bilitas est maximum bonum, peccatum vero
 summum malum: Ergo beatitudo postulat ab
 intrinseco excludere omne peccatum, & red-
 dere beatum impeccabilem.

Secundo probatur: Beatitudo est inamissibi- 59
 lis ab intrinseco, ut ostendemus in ultima dispu-
 tatione: Ergo petit ab intrinseco excludere,
 seu impedire omne id ratione cuius possit amit-
 ti: sicut cœlum, quia ab intrinseco est incorru-
 ptibile, ab intrinseco petit excludere omne
 quod ad illius corruptionem disponderet: At
 peccatum, si de facto daretur, beatitudinem
 destrueret; cum beatitudo sit summa felicitas,
 peccatum vero summa miseria: Ergo beatitudo
 ab intrinseco petit peccatum excludere, si com-
 missum inueniat, & committendum impedire.

Tertio probatur: Licet repugnet creaturæ 60
 esse impeccabilem per naturam, et tamen con-
 venire potest impeccabilitas per gratiam: At
 nulla gratia ad hunc effectum præstandum
 aptior est, quam gratia consummata patriæ,
 cum illa sit perfectissima, & veluti in suo centro
 & statu connaturali: Ergo illa reddit Beatos ab
 intrinseco impeccabiles: unde 1. Petri i. voca-
 tur *incorruptibilis & incontaminata hereditas.*

Confirmatur: Gratia patriæ est multò perfe- 61
 ctior, saltem quantum ad modum operandi,
 quam quælibet gratia viæ; cum illa reguletur
 per lumen gloriæ, & claram Dei visionem, ista
 verò per fidem & cognitionem obscuram: Sed
 gratia viæ interdum confirmat & immobilizat
 hominem in bono, illumque reddit impeccabi-
 lem, etiam venialiter, ut patet in Beata Virgine:
 Ergo à fortiori gratia patriæ id præstat in
 Beatis & comprehensioribus.

Neque valet, si dicas donum confirmationis 62
 & impeccabilitatis in Beata Virgine, & in aliis
 Sanctis confirmatis in gratia, non provenire ab
 aliqua perfectione intrinseca gratiæ, sed ab ex-
 trinseco favore & mantenentia Dei; quæ et-
 iam ratione omnes Beati sunt impeccabiles, ju-
 xta sententiam Scoti. Non valet, inquam, nam
 (præterquam quòd hoc falsum est, ut demon-
 strant nostri Thomistæ in tractatu de gratia; ubi
 docent in viatoribus donum confirmationis in
 gratia non solum consistere in providentia Dei
 extrinseca, occasiones peccandi tollente, sed
 etiam in aliqua perfectione intrinseca gratiæ,
 quæ attenditur secundum quandam participa-
 tionem gratiæ & charitatis patriæ; de quo vi-
 deri potest Alvarez disp. 104. de auxiliis) hoc
 datò, non infringitur vis argumenti propositi:
 Gratia enim patriæ, cum sit perfectior, & in suo
 statu connaturali, aliquid amplius exposcit
 quàm gratia viæ: Ergo si gratia viæ extrinseco
 favore & mantenentia Dei interdum reddat
 hominem impeccabilem, gratia consummata
 patriæ id ex natura sua, & ex perfectione sibi
 intrinseca præstare petit.

Quartò probatur conclusio: Sicut se habet 63
 voluntas damnatorum ad malum, ita ad minus
 se habet voluntas Beatorum ad bonum: Sed
 damnati,

damnati, ex eo quod sunt in termino, ita habent voluntatem obfirmatam & obfirmatam in malo, ut nullum possint bonum opus elicere, ut in tractatu de Angelis ostensum est: Ergo etiam animæ Beatorum ex ipsa conditione & natura statibus beatifici, quia nimirum sunt in termino, habent voluntatem ita confirmatam in bono, ut nullum peccatum mortale aut veniale possint committere. Unde Augustinus lib. 3. contra duas Epist. Pelagian. cap. 7. *hic præceptum est, ut non peccemus: ibi præmiū, non posse peccare.*

64 Quinto: Ex D. Thoma 1. 2. quæst. 63. art. 1. illa creatura est impeccabilis ab intrinseco, quæ immobiliter conjungitur regulæ suæ operationis: Sed Beatus regulæ suæ operationis, nempe ultimo fini, per visionem & amorem beatificum immobiliter conjungitur: Ergo est ab intrinseco impeccabilis. Minor patet, Major probatur: tum quia peccare nihil aliud est quam deflectere & declinare à rectitudine suæ regulæ: tum etiam quia, ut ibidem ait, S. Doctor, si manus artificis esset ipsa regula incisionis, vel talem regulam inseparabiliter haberet sibi conjunctam, non posset nisi rectè scindere: Ergo similiter voluntas, quæ immobiliter conjungitur regulæ suæ operationis, non potest nisi rectè operari, subindeque est ab intrinseco impeccabilis.

65 Denique suadet conclusio, declarando in particulari duplicem radicem seu causam, unde oritur impeccabilitas in Beatis, prima est ipsa visio beatifica, quæ triplici ratione potentiam peccandi à Beatis excludit. Primo, quia totam creaturæ rationalis capacitatem implet: nam ut discurrit S. Doctor 4. cont. gent. cap. 70. ratione 2. ex eo voluntas immutabilis redditur, quod totaliter ejus capacitas impletur; sicut cælum est immutabile substantialiter & incorruptibile, quia tota capacitas materiæ ejus expletur per ipsius formam: Sed tota capacitas voluntatis creaturæ rationalis expletur per visionem beatificam, per quam omnia ejus desideria perfectè implentur, ut disputatione precedenti in digressionem de visione beata ostensum est: Ergo per visionem beatam voluntas creaturæ rationalis redditur immutabilis à bono in malum, subindeque omnino impeccabilis.

66 Secundò, ut ibidem Præceptor Angelicus eodem libro cap. 92. ratiocinatur, peccatum in voluntate non accidit, sine aliqua ignorantia intellectus, propter quod dicitur Proverb. 14. *Errant qui operantur malum;* & Philosophus 3. Ethic. ait quod *Omnis peccans est ignorans:* Sed visio beata excludit ab intellectu Beatorum omnem defectum erroris, ignorantie, & inconsiderationis, præsertim circa agibilia in particulari; cum juxta communem Theologorum sententiam, cui libet Beato ex vi visionis debeatur cognitio omnium pertinentium ad proprium statum: Ergo visio beatifica ex vi sua omne peccatum à voluntate Beatorum excludit. Unde Nazianzenus oratione 44. splendori seu visioni quam à Spiritu sancto habent Angeli, tribuit quod peccare non possunt. Et Isidorus lib. de summo bono cap. 12. *Angeli (inquit) licet sint naturæ suæ mutabiles, non sinit ta men eos contemplatio mutare divina.*

67 Tertio: Videns Deum nihil potest appetere nisi ratione bonitatis divinæ, & in ordine ad illam: Ergo ex vi beatificæ visionis redditur impeccabilis. Consequencia est bona: nam peccans appetit objectum absque ordine ad bonum divinum. Antecedens probatur: Nam ut ait S. Tho-

mas hic art. 4. & 1. p. qu. 62. artic. 8. & qu. 24. de verit. art. 8. sic se habet respectu videntis Deum bonitas visæ, sicut respectu viatoris bonitas visæ, sicut re: nihil potest appetere nisi ratione boni in communi: Ergo nec videns Deum potest aliquid velle, nisi ratione bonitatis divinæ, & in ordine ad illam.

Hanc rationem D. Thoma improbat Vazquez hic disp. 18. cap. 2. num. 9. & ait illam non videri admodum efficacem: nempe quia alio modo comparatur bonum incommuni cum singulis objectis voluntatis, quam Deus cum eisdem; bonum enim in communi includitur essentialiter in singulis objectis, circa quæ voluntas versatur actu prosecutionis; & hæc ratio non potest aliquid velle voluntas, quod non sit bonum, neque ab aliquo averti, quod bonum sit: At verò Deus non ita includitur singulis objectis voluntatis; & idè dispar est inter utrumque ratio.

Verum hæc instantia & ratiocinatio frivola est: erit enim bonum divinum non claudatur essentialiter in bonis appetibilibus, non minus tamen efficaciter movet voluntatem Beati, quam bonum in communi voluntatem viatoris; imò efficacius movet, cum necessiter voluntatem Beati non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium, ut art. 1. ostendimus. Atque (subsumo) propter efficaciam quæ gaudet bonum ut sic respectu voluntatis viatoris, nihil potest illi ut bonum proponi, nisi prout stat sub bono in communi: Ergo ob majorem efficaciam bonitatis divinæ respectu voluntatis Beati, nihil poterit illi ut bonum proponi, nisi ut stat sub ordine ad bonitatem Dei.

Confirmatur. Ideo viatori, nihil potest præsentari ut bonum, nisi sub ratione boni in communi, quia evidenter judicat nihil esse bonum, nisi ut clausum sub illa: At videns Deum etiam evidenter judicat nihil esse bonum, nec diligibile, nisi ut stat sub ordine ad bonitatem Dei; Ergo sicut nihil potest viatori proponi ut appetibile, nisi ut stat sub bono in communi; ita nequit Beato aliquid ut appetendum proponi, nisi ratione bonitatis divinæ, & in ordine ad illam.

Hæc duæ rationes probant visionem Dei excludere non solum peccata commissionis, sed etiam omissionis: nam etiam hæc requirunt aliquem defectum in intellectu, & sunt voluta saltem indirectè & interpretativè contra legem Dei.

Secunda radix unde oritur impeccabilitas Beatorum, est amor beatificus, qui ex visione sequitur, veluti prima ejus proprietas. Unde sic arguo: Beatitudo includit amorem beatificum, si non tanquam propriam essentiam & rationem formalem; saltem ut primam ac præcipuam ipsius proprietatem: Sed cum tali amore impossibile est actuale peccatum: Ergo beatitudo ab intrinseco competit impeccabilitas. Major patet, Minor probatur. Per peccatum homo avertitur à Deo ut ultimo fine, & per charitatem in Deum ut ultimum finem convertitur: At aversio à Deo, & conversio actualis in ipsum, simul esse nequeunt: Ergo cum amore beatifico impossibile est actuale peccatum.

Dices, hoc argumentò convinci Beatos non posse peccare mortaliter, quia peccatum mortale est aversio à Deo ut ultimo fine: non probatur.

Disp. 1.
art. 1.
S. 3.
col.

bari tamen beatitudinem esse impossibilem cum peccato veniali, quod non avertit à Deo.

Sed contra: Licet peccatum veniale non avertat à Deo, divertit tamen ab ipso: At cum amore beatifico impossibile est nedum avertio à Deo, sed etiam divertio: Ergo amor beatificus non solum excludit peccatum mortale, sed etiam veniale, & cum neutro compossibilis est. Major est certa: per hoc enim differunt actus charitatis, peccatum mortale, & peccatum veniale, quod charitas convertit hominem in Deum tanquam in ultimum finem; peccatum mortale illum à Deo ut ultimo fine avertit; veniale autem neque convertit, neque avertit, sed solum divertit ab ultimo fine. Minor verò probatur: Amor necessarius nedum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium, non solum cum avertione à Deo, sed etiam cum divertione ab illo est impossibile; cum enim sit continuus & nunquam interruptus, omnia quæ beatus diligit, actu refert & ordinat in divinam bonitatem tanquam in ultimum finem: Atqui amor beatificus, nedum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium, necessarius est, ut art. 1. ostendimus: Ergo cum illo nedum avertio, sed etiam divertio à Deo est impossibile.

Confirmatur: Actus charitatis, quò taliter homo ierit in Deum, ut si memoria occurreret veniale peccatum, ipsum detestaretur, cum eo peccato incompatibilis est: Sed amor patriæ istius est conditionis: Ergo cum veniale peccato est incompatibilis. Major patet, Minor probatur. Amor patriæ debet esse conformis cognitioni per quam regulatur: Sed visio beatifica, quæ regulat amorem patriæ, proponit Deum ut super omnia diligendum, & ad minus virtualiter iudicat nihil esse appetibile quod ad Deum ordinabile non sit: Ergo amor beatificus non solum est dilectio Dei super omnia, sed etiam excludit quemvis affectum objecti ad Deum ut ad finem ultimum non ordinabile, & virtualiter detestatur omne peccatum veniale.

Ratione ista ex amore beatifico desumpta saepe utantur SS. Patres, præsertim Gregorius lib. 7. moral. cap. 27. alias 28. ubi ait: *Natura Angelica est in semetipsa mutabilis, quam mutabilitatem vincit per hoc, quòd ei qui semper idem est, vinculis amoris colligatur.* Et D. Augustinus 14. de civi. cap. 9. *Vbi (inquit) boni adepti amor immutabilis est profectus, si dici potest, mali cavendi timor securus est.* Illius etiam meminit Anselmus lib. de casu Diaboli cap. 6. & D. Thomas qu. 24. de verit. art. 2. & lib. 4. contra gentes cap. 92. ratione 7.

Dices: Charitas patriæ, & charitas viæ sunt eisdem speciei; & charitas viæ interdum est major, & perfectior intensivè charitate patriæ: Sed charitas viæ non excludit potentiam ad peccandum, imò nec actuale peccatum, saltem veniale: Ergo nec charitas patriæ.

Respondeo concessa Majori, & Minori, negando Consequentiam: nam charitas patriæ non habet ex sua ratione specifica, nec ratione perfectionis intensivæ quâ gaudet, quòd tollat potentiam ad peccandum, sed solum ratione perfectionis individualis, seu modi operandi quem habet in patria: cum enim ibi reguletur per lumen gloriæ, & claram visionem, quæ Deum ut habentem omnem rationem boni clare representat, & iudicat nihil esse appetibile

quod ad Deum ordinabile non sit; hinc habet quòd non liberè, sed necessarò operetur, & tollat potentiam ad peccandum etiam venialiter ut antea exposuimus.

§. II.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis inferes contra Victoriam relatum à Medina hic art. 4. & contra Ægidium a Præsentatione lib. 11. qu. 16. art. 3. §. 3. causam sufficientem impeccabilitatis beatorum esse visionem beatificam: unde etiam de facto visione & amore impeccabiles reddantur, si tamen de potentia Dei absoluta amor ex visione non sequeretur, ratione solius visionis impeccabiles remanerent.

Patet hoc corollarium ex supra dictis. Tum quia voluntas videntis Deum ita se habet respectu boni divini, sicut voluntas viatoris in ordine ad bonum in communi: unde sicut impossibile est aliquem in via operari, nisi respiciendo rationem boni in communi; ita qui videt Deum non potest velle quicquam quod non ordinetur ad ipsum. Tum etiam quia, ut supra arguebamus, non potest esse in voluntate peccatum, nisi in intellectu error, ignorantia, aut inconsideratio præcedat: Sed visio beata ratione sui omnes illos defectus ab intellectu beatorum excludit: Ergo ratione sui, amore non subsecuto, est incompatibilis cum actuali peccato.

Dices: Visio beata non habet immediatam oppositionem cum peccato: Ergo non habet ex natura sua excludere illud. Consequentia videtur legitima. Antecedens probatur: quia visio est in intellectu, peccatum in voluntate: quæ autem sunt in diversis subjectis non habent immediatam oppositionem, neque sese invicem excludunt, ut summa frigiditas in manu, & luminus calor in pede: Ergo &c.

Respondeo concessa Antecedente, negando consequentiam. Licet enim visio Dei non habeat immediatam oppositionem cum peccato, habet tamen oppositionem immediatam cum aliquo requisito de necessitate ad peccatum, scilicet cum iudicio pratico, quo intellectus hic & nunc iudicat aliquod bonum appetens esse eligendum & amandum, quamvis legi divinæ contrarietur, & non sit ordinabile in divinam bonitatem: hoc autem sufficit ut visio beatifica ex se, & independenter ab amore quem causat, peccatum tam mortale quàm veniale excludat, & cum utroque sit impossibile, ut patet ex supra dictis.

ARTICULUS V.

Utrum de potentia Dei absoluta possit cum visione, aut amore beatifico, peccatum actuale, vel saltem habituale componi?

IN huius difficultatis resolutione tres reperio Theologorum sententias. Prima asserit peccatum, tam actuale, quàm habituale, posse de absoluta Dei potentia cum visione & amore beatifico conjungi. Sententiam hanc defendunt omnes qui censent, beatitudinem non reddere hominem impeccabilem ex propria & intrinseca ra-

ca ratione, sed extrinseca providentia & man-
tenentia Dei, quos articulo precedenti impu-
gnavimus. Secunda id contendit de peccato habi-
tuali, & negat de actuali. Ita Durandus, Victo-
ria, Medina, Suarez, Satas & alij. Tertia negat
peccatum tam actuale quam habituale posse
cum visione & amore beatifico simul existere.
Hanc ut probabiliorem sustinent Martinez, Il-
dephonsus, Joannes à S. Thoma, Marcus à Serra,
& alij ex nostris Thomisti.

§. I.

Prima difficultas resolvitur

Dico primò, non posse, etiam de absoluta Dei
potentia, cum visione aut amore beatifico
peccatum actuale componi.

80 Hæc conclusio sequitur ex fundamentis arti-
culo precedenti statutis: Nam juxta. D. Tho-
mam sic se habet respectu videntis Deum boni-
tas divina, sicut respectu non videntis Deum
ratio boni in communi: At impossibile est per
quamcumque potentiam quòd homo in via ali-
quid velit, nisi sub ratione boni in communi;
cum malum ut tale non possit apperi, ut infra
patebit: Ergo repugnat quòd in patria videns
Deum velit aliquid, nisi in ordine ad bonum di-
vinum; atque adeò quòd velit peccatum. Item
impossibile est quòd aliquis peccet sine judicio
practico, quòd judicetur hic & nunc esse appeten-
dum aliquid, quòd ad Deum non sit ordinabile:
Sed implicat tale judicium cum beatifica visio-
ne conjungi: nam illa est perfectum judicium,
quo beatus speculativè & practicè judicat Deum
esse super omnia amandum, & omnia ad ipsum
esse ordinanda: Ergo peccatum actuale non pos-
test, etiam de absoluta potentia, cum beatifi-
ca visione componi.

81 Confirmatur: Ideò odium Dei cum beatifica
visione conjungi nequit, quia stante visione non
potest voluntati proponi. Deus sub ratione ma-
li; cum per illam proponatur & representetur
ut summum bonum: At etiam repugnat quòd
stante visione voluntati ut bonum proponatur
aliquid objectum, avertens aut divertens à Deo,
cum beatus evidenter judicet per illam nihil esse
bonum nisi in ordine ad Deum: Ergo repugnat
cum visione beatifica quòd vis peccatum actua-
le, non minus quam odium Dei conjungi.

82 Confirmatur ampliùs: Prudentia infusa non
potest simul esse cum peccato, ut docet S. Tho-
mas 2. 2. qu. 47. art. 13. Ergo nec visio clara Dei;
quæ speculativè & practicè perfectior est pru-
dentia infusa, imò eminenter continent omne id
quod habet actus prudentia:

Deinde suaderetur conclusio specialiter de a-
more beatifico: Iste enim est formalis conversio
actualis ad Deum, cum virtuali ad minus displi-
centia omnis divertentis ab ipso: Atqui cum
conversione actuali stare non potest de potentia
etiam absoluta aversio actualis à Deo, quæ in
peccato mortali invenitur; nec etiam cum vir-
tuali displi-centia cujuscumque objecti diverten-
tis à Deo, actualis diversio competens veniali
peccato: Ergo nec peccatum mortale, nec veni-
ale est compatibile cum amore beatifico, et-
iam de potentia Dei absoluta.

83 Denique probari potest conclusio ratione ge-
nerali. Non potest Deus de potentia ordinaria
actuale peccatum cum visione & amore beatifi-
co conjungere; Ergo neque de extraordinaria

& absoluta. Antecedens conceditur ab Adven-
tariis & pater ex dictis articulo precedenti.
Consequentia sic probatur: Ea quæ Deus mira-
culosè, ac de potentia extraordinaria & absolu-
ta operatur, illi ut speciali auctori aut conser-
vatori attribuantur: Sed repugnat conjunctio-
nem actualis peccati cum visione & amore bea-
tifico, Deò ut auctori aut conservatori speciali
attribui: Ergo & illa de absoluta potentia simul
conjungi. Major patet, Minor probatur. Produ-
cens aut conservans speciali concursu unionem
ac similitatem duorum extremorum, attingit
utriusque existentiam: Sed repugnat Deum, ut
auctorem aut conservatorem specialem, attinge-
re existentiam peccati, tam in fieri, quam in
conservari; alias illi, vel ut producenti, vel ut
conservanti attribueretur peccatù: Ergo repu-
gnat conjunctionem actualis peccati cum visione
& amore beatifico, Deo ut auctori aut conser-
vatori speciali adscribi.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

Dico secundò: Peccatum etiam habituale de
absoluta potentia non posse cum beatifica
visione componi.

Probatum primò: Impossibile est per quam-
cumque potentiam, quòd homo simul habeat
duos ultimos fines simpliciter, etiam si unum ha-
beat actualiter, & alium solum habitualiter, ut
supra ostensum est: Sed videns Deum, habet il-
lum actualiter pro ultimo fine simpliciter; cum
visio beatifica sit Dei ut ultimi finis adeptio:
qui vero est in statu peccati, in creaturam ut ul-
timum finem habitualiter conversus est: Ergo
repugnat peccatum habituale cum beatifica vi-
sione conjungi.

Probatum secundò: Quæ Deus miraculosè &
de potentia extraordinaria & absoluta opera-
tur, illi ut speciali auctori vel conservatori tri-
buuntur; si enim de absoluta potentia impedi-
ret v.g. ne calor ignis expelleret frigus ab aqua,
conservatio frigoris illi ut speciali auctori tri-
bueretur: Sed repugnat conjunctionem pecca-
ti habituali cum beatifica visione attribui Deo
ut speciali auctori; alioquin, ut supra argue-
bamus; existentia aut conservatio peccati illi
ut auctori speciali tribueretur; quòd infinite
ejus sanctitati repugnat: Ergo implicat pecca-
tum habituale, de potentia Dei extraordina-
ria & absoluta, cum beatifica visione componi.

Probatum tertio, ratione fundamentali; quæ
virtualiter est triplex: Peccatum enim habitua-
le, seu macula peccati, tria importat, scilicet
privationem gratia, aversionem à Deo ut
ultimo fine, & quòd talis privatio & aver-
sio sit voluntaria, seu ex precedenti actu vo-
luntatis causata: Sed visio beatifica hæc tria
virtualiter saltem excludit: Ergo cum peccato
habituali impossibile est. Major supponi-
tur ex tractatu de peccatis; Minor verò
quantum ad singulas partes breviter suaderi
potest. Et primò, quòd visio privationem
gratia virtualiter excludat, sic ostenditur.
Actus necessariò supponens in subiecto à quo
elicitur, gratiam sanctificantem, ejus privatio-
nem implicare saltem & virtualiter excludit.
Sed visio beatifica gratiam sanctificantem in
subiecto à quo elicitur, necessariò, & indispon-
sabiliter supponit: Ergo ejus privationem vir-
tualiter saltem excludit. Major patet: gratia
enim

enim sanctificans sui privationem formaliter A involuntate existens.

expellit sicut lux formaliter expellit tenebras, & quilibet forma sui privationem: Ergo actus necessarius & indispensabiliter supponens in subiecto à quo elicitur gratiam habitualement, virtualiter saltem, ejus privationem excludit, & cum ea impossibile est. Minor verò, in qua est difficultas, sic probatur. Actus perfectè vitalis vitalitate supernaturali, necessariò supponit in subiecto à quo elicitur, principium radicale vitæ supernaturalis: Sed visio beatifica est actus perfectè vitalis vitalitate supernaturali; unde in Scriptura *vita aeterna* sapè appellatur; & gratia sanctificans est principium radicale vitæ supernaturalis, cum illa teneat locum substantiæ supernaturalis, & sit prima radix virtutum & donorum supernaturalium, quæ sunt principia proxima actuum supernaturalium, quibus homo in actu secundo vivit vitæ supernaturali: Ergo visio beatifica necessariò & indispensabiliter supponit in subiecto à quo elicitur, gratiam sanctificantem. Minor est certa, quoad utramque partem; Major verò declaratur & probatur exemplo actuum vitalium ordinis naturalis: Intellectio enim v. g. necessariò & indispensabiliter supponit in subiecto à quo elicitur, principium radicale vitæ naturalis, scilicet animam rationalem; & idem dic de volitione, visione, comestione, & aliis operationibus vitalibus ordinis naturalis: unde cum de vita supernaturali eodem modo, proportionè servata, philosophandum sit, ac de vita naturali (gratia enim non destruit naturam, sed perficit) dicendum est, actus perfectè vitales vitalitate supernaturali, necessariò & indispensabiliter supponere in subiecto à quo eliciuntur principium radicale vitæ supernaturalis, quod aliud esse non potest quàm ipsa gratia sanctificans. Ex quo inferes Deum non posse, etiam de absoluta potentia, elevare hominem existentem in peccato mortali ad visionem beatificam, nisi prius, saltem naturam gratiam sanctificantem illi infundat; alioquin simul D vivere & non viveret vitæ perfectè supernaturali: sicut non potest facere quòd corpus mortuum operationes vitæ naturalis exercent, nisi prius naturam animam illi infundat.

Secunda pars Minoris principalis, quæ asserit visionem beatificam, aversionem à Deo ut ultimo fine virtualiter saltem excludere, & cum ea non posse componi facile suadet. Visio enim beatifica est adeptio ultimi finis, seu perfectissima cum Deo ut ultimo fine conjunctio, ut patet ex dictis disputatione præcedenti: Sed conjunctio ultimi finis, seu perfectissima cum Deo ut ultimo fine conjunctio, separationem & aversionem à Deo ut ultimo fine excludit, & cum ea non potest componi, etiam de absoluta Dei potentia: Ergo & visio beatifica. E

Neque dici potest, solum intellectum beatum Deo tanquam ultimo fini per visionem beatificam, non autem voluntatem; atque ita voluntatem posse ab illo manere habitualiter aversionem. Nam contra est, quòd intellectus non solum facit finem præsentem sibi, sed etiam toti supposito, & consequenter voluntati, saltem mediate: unde sicut repugnat lapidem immobiliter conjungi centro, & simul ab eo recedere & elongari; ita implicat beatum immobiliter conjungi Deo ut ultimo fini per visionem beatificam, & simul ab eo manere habitualiter aversionem & separatam per peccatum habituale

Tertia pars Minoris principalis, quæ dicit visionem beatificam, rationem voluntarii, in peccato habituali inclusam, virtualiter saltem destruere, sic ostenditur. Non potest visio clara Dei non destruere virtualiter illud quod amor beatificus destruit formaliter: Sed amor beatificus destruit formaliter rationem voluntarii ad peccatum habituale pertinentem: Ergo visio Dei eandem destruet virtualiter. Minor est certa: quia voluntaria profectio summi boni, destruit necessariò voluntariam profectioem cujuscumque objecti peccaminosi, sibi directè oppositam. Major verò probatur: Forma virtualiter continens aliam, virtualiter præstat effectum ejus formalem: Sed visio clara Dei est forma virtualiter continens amorem beatificum, cuius est radix, & unus ex effectibus formalibus amoris beatifici est destruere rationem voluntarii, ad peccatum habituale pertinentem: Ergo visio beatifica hoc ipsum virtualiter præstabit.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem: Non minus repugnat beatitudini tristitia seu dolor actualis, quàm actuale peccatum, sicut enim beatitudo excludit malum culpam, ita & malum penam: Sed de potentia absoluta, tristitia seu dolor actualis cum beatitudine essentiali, seu visione beatifica, compossibilis est, ut patet in Christo, in quo fuit summa tristitia, & dolor, licet ab instanti suæ conceptionis esset beatus & comprehensor: Ergo etiam actuale peccatum, cum beatitudine seu clara Dei visione potest subsistere. 90

Respondeo negando Majorem: tum quia peccatum repugnat beatitudini, ratione visionis beatificæ, quæ cum sit ejus essentia, seu ratio formalis constitutiva, ab ea inseparabilis est: dolor verò seu tristitia illi repugnat ratione gaudii, seu delectationis beatificæ, quæ cum non sit essentia beatitudinis, sed tantum ejus proprietas, de potentia absoluta ab ea separari potest. Tum etiam, quia tristitia seu dolor non importat aversionem ab ultimo fine, nec procedit ex judicio & dictamine erroneo, sicut peccatum, sed tantum importat defectum aliquem naturæ, sive innatum, sive illatum, & aliquid ipsi disconveniens; non est autem implicancia seu repugnantia, quòd visio beata sit simul cum aliquo defectu aut re aliqua disconveniensi ipsi naturæ; quia naturam in omnibus esse reparatam & perfectam, non est ipsa essentia beatitudinis, sed effectus ejus, pertinetque ad statum ejus accidentalem, non verò ad substantiam: bene tamen implicat aversionem ab ultimo fine, & judicium seu dictamen erroneum, cum beatifica visione subsistere, ut satis supra ponderatum est. 91

Objicies secundo: Potentia ad peccandum est de essentia libertatis creatæ, vel saltem ejus pars aut complementum: Sed in beatis remanet perfecta libertas: Ergo & potentia ad peccandum.

Respondeo negando Majorem: potentia enim ad peccandum, neque est de essentia libertatis creatæ, neque ejus perfectio, aut complementum; sed potius aliquis defectus illi conveniens per accidens, & prout est in subje-

cto nondum confirmato in gratia, vel nondum
 p[er] se vidente divinam essentiam. Nam ut per-
 bellè dicitur S. Thomas 1. p. quest. 62, art. 8.
 ad 3. *Liberum arbitrium sic se habet ad eligendum ea
 que sunt ad finem, sicut se habet intellectus ad conclu-
 siones: Manifestum est autem quod ad virtutem intel-
 lectus pertinet, ut in diversas conclusiones procedere
 possit secundum principia data: sed quod in aliquam
 conclusionem procedat, prætermittendo ordinem prin-
 cipiorum, hoc est ex defectu ipsius. Unde quod liberum
 arbitrium diversa eligere possit, servato ordine finis,
 hoc pertinet ad perfectionem libertatis: sed quod
 eligat aliquid diverendo ab ordine finis (quod est pec-
 care) hoc pertinet ad factum libertatis. Unde major li-
 bertas arbitrii est in Angelis qui peccare non possunt
 (idem dicendum de aliis beatis) quam in nobis
 qui peccare possumus. De quo uberius Tractatu se-
 quenti.*

Disp. 2.
 art. 3.
 §. 2.

Objicies tertio: Potest Deus præceptum im-
 93 ponere beato de aliquo actu libero, v. g. de cu-
 stodia hominum: At supposito illo præcepto, po-
 test beatus peccare: Ergo actuale peccatum,
 cum visione beatifica potest componi. Major
 patet, Minor probatur. Supposito illo præcep-
 to, potest beatus omittre talem actum; cum
 adhuc supposito illo præcepto, liberè illum ex-
 erceat: Ergo potest peccare peccato omissionis.

Respondeo concessa Majori, negando Mino-
 rem. Ad cuius probationem, distinguo Antecedens: si ante ali præcepto potest omittre talem
 actum, omissione physica & naturali, concedo
 Antecedens: omissione morali & culpabili, ne-
 go Antecedens. Vel potest omittre, potentia
 antecedenti, & in sensu diviso, concedo Antecedens: potentia consequenti, & in sensu compo-
 sito, nego Antecedens, & Consequentiam.

Possunt hæc explicari exemplo Christi, qui
 respectu actus cadentis sub præcepto, fuit liber
 quoad exercitium, & tamen non potuit pecca-
 re: quia licet potuerit omittre talem actum,
 prout omisio est pura negatio actus oppositi,
 non tamen quatenus est privatio prædicti actus
 ut debiti: vel quia licet illum potuerit omittre
 potentia antecedenti, & in sensu diviso, non ta-
 men potentia consequenti, & in sensu compo-
 sito. De quo in Tractatu de Incarnatione, dum a-
 gemus de concordia libertatis Christi cum ejus
 impeccabilitate.

Disp. 21.
 art. 1.
 §. 2.

Dices: Actu omittre actum præceptum, est
 94 actu peccare: Ergo posse illum omittre, est pos-
 se peccare: sicut quia actu esse hominem, est a-
 ctu esse animal rationale, posse esse hominem, est
 posse esse animal rationale.

Respondeo concesso Antecedenti, negando
 Consequentiam: quia arguitur à sensu compo-
 sito ad divinum: sicut in ista: Actu non ponere a-
 ctum præceptum à Deo, est actu falsificare scien-
 tiam Dei: Ergo posse illum non ponere, est pos-
 se illam falsificare. Vel claritatis gratia, distin-
 guo Consequens: posse omittre actum præcep-
 tum, potentia consequenti, & omissione priva-
 tivè accepta, est posse peccare, concedo. Posse
 omittre, potentia solum antecedenti, & omis-
 sione pure negativa, nego.

Ratio distinctionis est, quia potentia conse-
 quens dicitur, quæ aliquando est ad actum re-
 ducenda, & cui ex nullo capite repugnat cum
 actu conjungi; unde cum perfecte & complete
 practica sit, à nullo predicato, etiam accidenta-
 li, in suis extremis præscindit: potentia autem
 antecedens est, quæ ad actum reducenda non est,

A & cui ex aliqua suppositione repugnat cum a-
 ctu conjungi, tenditque in actum vel negatio-
 nem actus, secundum se, præscindendo ab his
 quæ accidentaliter illis conveniunt, eo quod
 non sit practica complete. Cum ergo supposito
 præcepto de aliquo actu, omissioni illius conne-
 xa sit ex accidenti ratio privationis morali,
 hinc fit quod potentia consequens ad illum om-
 mittendum, sit potentia ad omissionem morali-
 ter & privativè sumptam, subindeque potentia
 ad peccandum; non verò potentia antecedens,
 quæ tendit ad negationem actus secundum se, &
 cum præcisione eorum quæ ex accidenti illi
 conjuncta inveniuntur. Unde non valet ista con-
 sequentia: Beatus potentia antecedenti potest
 omittre actum præceptum: Ergo potest pecca-
 re: sicut nec ista: Christus, supposito præcepto
 Paris de subeunda morte, potuit non mori po-
 tentia antecedenti: Ergo potuit peccare, & præ-
 ceptum Paris non implere.

Nec obstat exemplum quod in argumento
 adducitur: nam homo est essentialiter animal
 rationale; omisso verò seu negatio mortis in
 Christo (idem dicendum de omissione actuali
 custodiæ in Angelo aut beato) non est essentiali-
 ter privatio & transgressio, sed accidentaliter,
 & ratione præcepti per accidens suppositi; po-
 tentia autem non potest ab actu dividere que
 sunt illi essentialia, & sic non stat potentia ad
 esse hominem, divisivè ab hoc quod est esse ani-
 mal rationale; potest tamen præscindere ab il-
 lis quæ accidentaliter conjunguntur cum actu
 vel negatione ejus, per tendentiam ad illa secun-
 dum se accepta; & quia negatio mortis, vel cu-
 stodiæ, cadentis sub præcepto, solum est priva-
 tio per accidens, & ratione præcepti, quod illi
 essentialiter non est; consequens fit, quod adhuc in
 instanti præcepti, possit potentia tendere ad il-
 lam secundum se inspectam, quoad sibi essentialia,
 quæ ratione solum est negatio, præscindendo
 ab illa, quatenus privatio est; & consequenter
 tendere ad illam in sensu diviso, non autem in
 sensu composito. Quod mille exemplis in om-
 nium sententia admittendis posset manifestari
 sed de hoc fusè loco citato dicemus.

Instabis: Stante præcepto de aliquo actu su-
 pernaturali, potest Deus negare beato auxilium
 efficax ad illum eliciendum: Ergo beatus potest
 omittre actum præceptum, non solum potentia
 antecedenti, & in sensu diviso, sed etiam poten-
 tia consequenti, & in sensu composito, subinde-
 que peccare. Antecedens videtur certum: cum
 enim auxilium efficax sit pure gratuitum, &
 non requiratur ad posse sed ad agere, Deus ne-
 mini tenetur illud concedere. Consequentia ve-
 rò est manifesta: nam cum auxilium efficax ap-
 plicet potentiam ad operandum, ad ejus de-
 negationem non solum sequitur potentia conse-
 quens & expedita ad omittendum actum præ-
 ceptum, sed etiam actualis illius omisio.

Respondeo primò, negando Antecedens: si-
 cut enim ex suppositione quod Deus Christo
 Domino imponat præceptum supernaturale, no-
 netur illi dare auxilium efficax supernaturale,
 quia persona impeccabilis est; ita ex hypothesi
 quod aliquem eleverit ad clarum sui visionem, &
 illi actum aliquem supernaturalem præcipiat,
 tenetur auxilium efficax ad illum eliciendum
 tribuere; quia (ut supra ostendimus) ex vi status
 beatifici, & claræ Dei visionis, redditur omnino
 impeccabilis.

Respon

Respondeo secundò, quòd si instante aliquo praecepto supernaturali, Deus omne auxilium efficitur, omnemque ad agendum concursum denegaret, omnino talis praecepti non esset privativa & culpabilis, sed purè negativa & inculpabilis: nam, ut in tractatu de peccatis ostendimus, ut omnino sit voluntaria & culpabilis, debet necessariò habere annexum aliquem actum, qui sit causa vel occasio omittendi, quique per ordinem ad omissionem sit intrinsecè & positivè malus: Si autem Deus omnem concursum ad agendum beato denegaret, eo ipso desisset illi omne exercitium liberum, nullumque posset elicere actum, qui esset causa omittendi praeceptum.

Objicies quartò contra secundam conclusionem: Potest Deus hominem in peccato mortali existentem, ad visionem beatificam elevare, non infundendo illi gratiam sanctificantem: Sed in tali casu visio beatifica & peccatum habituale simul existerent: Ergo illa possunt per absolutam Dei potentiam simul existere. Major videtur certatim ad visionem enim beatificam solum requiritur lumen gloriae, quod tribui potest sine infusione gratiae. Minor etiam videtur aperta: cum enim peccatum habituale essentialiter consistat in privatione gratiae, non potest expellere infusione illius: Sed in tali casu non infunderetur gratia, ut supponimus: Ergo peccatum habituale non tolleretur, sed remaneret & simul existeret cum visione beata.

Respondeo primò, negando Majorem: nam licet non potest per absolutam Dei potentiam elicere actus vitalis, absque principio radicali vitæ: ita nec visio beata, sine gratia: cum visio sit actus perfectè vitalis vitalitate supernaturali; gratia verò principium radicale vitæ supernaturalis, ut in tertia ratione secundæ conclusionis fuisse expendimus.

Respondeo secundò, data & non concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum est, peccatum habituale non consistere essentialiter in privatione gratiae præcisè & absolutè sumpta, sed in privatione gratiae, ut voluntaria, cum ad peccatum ratio voluntariè necessariò requiratur: unde si Deus à iusto dormiente auferret gratiam, per suspensionem concursus conservativi illius, licet ille careret gratia, non tamen haberet maculam peccati, quia illa carentia non esset illi voluntaria. Idem cum proportione dicendum est in proposito: licet enim homo ille ad visionem beatificam elevatus, gratia sanctificante careret, non tamen propterea maculam peccati, seu peccatum habituale haberet: quia cum visio beatifica sit ex se & ex sua natura virtualis & implicita peccati retractatio, ut supra ostendimus, talis carentia non remaneret amplius voluntaria. Unde quando dicitur, quòd carentia gratiae non potest tolli, nisi per ejus infusionem, distinguendum est: non potest tolli physice, & in ratione purè negationis, concedendum est: non potest tolli moraliter, & in ratione privationis, seu carentiae voluntariæ, negandum: ut enim hoc secundo modo tollatur, sufficit quòd ponatur actus formaliter aut virtualiter retractans, & destruens rationem voluntariæ, quæ in ea includitur.

Objicies ultimo: Visio beatifica & peccatum habituale non opponuntur: Ergo possunt

A esse simul, saltem per absolutam Dei potentiam. Consequentia parer, Antecedens probatur. Opposita debent esse in eodem subjecto: Sed visio beatifica & peccatum habituale sunt in diversis subjectis; nam visio est in intellectu, peccatum verò habituale, ut dicit privationem gratiae sanctificantis, est in essentia animæ, in qua immediatè recipitur ipsa gratia; ut verò importat averfionem à Deo ut ultimo fine, est in voluntate, in qua est ipse amor; seu conversio in Deum ut ultimum finem: Ergo Visio beatifica & peccatum habituale non opponuntur.

Respondeo primo, quòd licet visio beatifica & peccatum habituale non opponantur formaliter & immediatè, opponuntur tamen radicaliter & mediatè: quia visio beatifica est radix amoris, qui formaliter & immediatè opponitur peccato habituali, & dicit averfionem à Deo ut ultimo fine & rationem voluntariæ in eo inclusam formaliter destruit; sicut rationalitas virtualiter seu radicaliter hincibilitati opponitur, quia est radix insipientiae, quæ formaliter opponitur hincibilitati. Unde quemadmodum si Deus de potentia absoluta insipientiam à rationalitate sejungeret, rationalitas tamen cum hincibilitate stare non posset: ita pariter si à visione beatifica amorem separaret, ejusque impediret resultantiam, nihilominus illa peccatum habituale à se excluderet, & cum eo esset impossibile.

Respondeo secundo: quòd licet visio beatifica, formaliter sub ratione visionis non opponatur immediatè peccato habituali, ut importat averfionem à Deo ut ultimo fine, bene tamen sub ratione retentionis seu comprehensionis: quia sub hac ratione præsentat voluntati summum bonum, in quo tanquam in termino ipsa quiescit; ut infra patebit, cum agemus de dotibus animæ beatae.

Addo quòd, quamvis visio beatifica & averfio à Deo sint in diverso subjecto quo, sunt tamen in eodem subjecto quod, scilicet in anima: sicut autem operari est proprium subsistentium, ita & consequi finem, & ab illo averfio: unde non potest eadem anima per visionem beatificam consequi ultimum finem, & simul esse ab illo averfio per peccatum habituale.

DISPUTATIO V.

De dotibus & aureolis beatorum.

Quamvis Angelicus Doctor hic de dotibus & aureolis beatorum non disputet, sed reserret ad finem tertiæ partis: quia tamen morte præventus illum tractatum non edidit, & supplementum ad tertiam partem communiter in scholis non exponitur, visum est disputationi de proprietatibus beatitudinis istam annectere, & breviter de dotibus & aureolis beatorum hic disserere. Pauca etiam de fructibus Evangelicis hic subnectemus, quia de his hic disserunt plures Theologi.